

ZEER GEHEIM

MINISTERRAAD
Nr. 1554

Ex.nr. 12

Serie daer:
Minister
Drees
H.
R.J.V.

Notulen van de vergadering
gehouden op Maandag 13 December 1954 in de Trèveszaal,
aangevangen 's morgens om 11 uur en 's middags voortgezet

Aanwezig: De Minister-President Drees en de Ministers
Algera, Beel (alleen bij de middagvergadering),
Beyen, De Bruijn, Donker, Kernkamp (alleen
bij de morgenvergadering), Van de Kieft, Luns,
Mansholt, Staf, Suurhoff, Van Thiel, Witte
en Zijlstra (afwezig is Minister Cals)

Tevens is aanwezig (bij punt 20) Staatsse-
cretaris Krausenburg

Wvd Secretaris: Jhr Mr A.J.M. van Nispen tot
Pannerden.

2. Ingekomen stukken en mededelingen

Zie middagvergadering.

3. Buitenlands beleid

a. De Nieuw-Guineakwestie (Zie notulen MR dd. 6 December
1954, punt 3 a)

Minister Luns zet uiteen, welke factoren ge-
leid hebben tot de voor Nederland gunstige beslissing van
de Assemblée der Verenigde Naties. Meer in het bijzonder
dreigden er twee gevaren dat de Algemene Vergadering zou
besluiten de kwestie bij gewone meerderheid te beslissen
en dat een nog meer verwaterde resolutie zou worden aan-
vaard. Tot het welslagen heeft veel bijgedragen, dat de
mening in ons land onverdeelde was en de delegatie een
krachtige houding heeft kunnen aannemen. De berichten
wijzen er op, dat in Azië geen emotionele stemming tegen
Nederland is ontstaan. Ook in Indonesië heeft men over
het algemeen kalm gereageerd, waartoe de oproep van de
Eerste Minister tot de bevolking heeft bijgedragen. De
Minister acht het gewenst, dat de Amerikanen nog eens
te horen krijgen, dat Nederland de houding van deze be-
vriende Regering niet waardeert. Minister Staf is voor-
nemens Generaal Gruenther hierover een opmerking te maken,
Minister Beyen aan Dulles.

De Minister-President brengt namens het
Kabinet Minister Luns nuide voor de behandeling van deze
kwestie. Door deze uitspraak is moreel Nederland in een
sterkere positie gekomen.

3 b. Onrust in Ambon

Minister Luns deelt mede, dat de situatie in Ambon ongunstiger wordt. Minister Staf voert aan, dat vrijwel uitgesloten is, dat wapens vanuit Nieuw-Guinea naar Ambon zijn vervoerd. Wel bestaat de mogelijkheid, dat Japans materieel, dat op vele van de eilanden in die Archipel nog aanwezig is, voor Ambon bruikbaar is gemaakt. De Nederlandse duikboot, die hierbij betrokken zou zijn geweest moet nog van stapel lopen.

3 c. De Beneluxbijeenkoms (Zie notulen MR dd. 29. November 1954, punt 3 f)

Minister Luns zet uiteen waarom het niet is gelukt een gezamenlijke liberalisatielijst van de Beneluxlanden voor de OEEC op te stellen. De Minister heeft er Minister Spaak op gewezen hoe zeer het te betreuren valt, dat in deze tijd, waarin de supranationale gedachte wordt teruggedrongen en bilateraal overleg (bv tussen Duitsland en Frankrijk) multilaterale regelingen dreigt te verdringen, er geen duidelijke tendenz aanwezig blijkt te zijn de Benelux te versterken. Minister Spaak bleek voor deze gedachtengang veel begrip te hebben. De vergadering heeft in ieder geval opgeleverd, dat de Belgen zich duidelijker de consequenties zijn gaan realiseren en dat is besloten in Januari een nieuwe bijeenkomst te houden, waarbij de landbouwpolitiek aan de orde zal worden gesteld en waarbij men van de gedachte zal uitgaan, dat het gaat om politieke beslissingen. Minister Manholt heeft spreker reeds te kennen gegeven, dat hij deze ontwikkeling niet ongunstig acht.

3 d. Antwerpen-Moerdijkkanaal in verband met het Deltaplan

Minister Luns heeft met Minister Spaak ook gesproken over het verband tussen het waterwegen- en Deltaplan. De Minister deelde ter geruststelling reeds mede, dat niet in het voornemen ligt in de Westerschelde iets te ondernemen en dat de scheepvaartpositie in de tussenwateren door het Deltaplan zeker niet ongunstiger zal worden. Minister Zijlstra heeft over dezelfde kwestie met Minister Van Glabbeke, Minister van Openbare Werken en Waterstaat, gesproken. Deze was van mening, dat de onderhavige kwestie een van de belangrijkste voor de Benelux in 1955 zal zijn. Spreker is naar aanleiding van dit onderhoud van gevoelen, dat het wel wenselijk is, gelet op onrust aan Belgische zijde, een grondslag voor een bespreking in Benelux-verband te leggen, waarbij hij zich afvraagt of het organisatorische kader voor dit overleg niet zou kunnen worden bepaald. Hij vreest anders, dat door deze kwestie andere besprekingen zullen worden bemoeilijkt. Ook de Minister-President is van mening, dat de gevoelens aan Belgische zijde niet moeten worden onderschat. Men kan daar zeer wel

Nummer - 411

Bijlage

V

De behandeling in de plenaire Zitting

In de namiddag van Vrijdag, 10 December, stelde de Voorzitter het punt Nieuw Guinea in de plenaire Zitting aan de orde. De heer van Kleffens zou de voorkeur eraan gegeven hebben de leiding van de Vergadering gedurende de behandeling van dit onderwerp aan een der Vice-Voorzitters over te dragen. Geen der hiervoor in aanmerking komende functionarissen was hiertoe evenwel bereid, zodat Mr van Kleffens tenslotte zelf het Voorzitterschap bleef vervullen, na de situatie ondershands aan de Indonesische Delegatie te hebben doen uiteenzetten.

De Vergadering besloot geen algemeen debat te houden. Voorafgaand aan de stemming over de door Commissie I aanbevolen resolutie vonden evenwel een aantal stemverklaringen plaats.

De Nederlandse vertegenwoordiger zette aan de hand van de resolutie het Nederlandse standpunt nog eens uiteen. De préambule der resolutie maakte melding van de nieuwe verhouding tussen Nederland en Indonesië als soevereine Staten en tevens van het onopgeloste geschil betreffende West Nieuw Guinea. Dit was op zichzelf een misleidende voorstelling van zaken, aldus spreker, want twee belangrijke elementen waren ongenoemd gebleven: de Unie, welke eveneens in 1949 was opgericht, doch zojuist met goedvinden van Nederland was ontbonden; en het recht van de deelstaten der aanvankelijke Indonesische federatie om desgewenst een eigen verhouding aan te gaan met Indonesië of Nederland, een recht door Indonesië bij de Ronde Tafel Conferentie erkend, doch door Indonesië zelf vernietigd door de latere opheffing van de federale structuur en de uitroeping van de eenheidsstaat. Beide gebeurtenissen hadden een beslissende invloed gehad op de ontwikkeling van de kwestie Nieuw Guinea.

Ten aanzien van het eerste operationele lid van de resolutie, waarin aan partijen werd verzocht een oplossing van het geschil te zoeken, bracht de heer von Balluseck in herinnering, dat Nederland en Indonesië lijnrecht tegenovergestelde opvattingen huldigden over de aard van het geschil. Naar Nederlands oordeel was de soevereiniteit nimmer overgedragen en was slechts overeengekomen de mogelijkheid van een verandering in de status van het gebied te bespreken. In de Indonesische opvatting was de soevereiniteit reeds in 1949 overgedragen. Wat betekende dus het zoeken van een oplossing? Indien het ging om het antwoord op de rechtsvraag betreffende de soevereiniteit, dan was de Algemene Vergadering niet bevoegd, aldus spreker. Juist daarom had Nederland in 1951 aan Indonesië gesuggereerd, deze vraag aan het Internationale Gerechtshof voor te leggen, doch Indonesië had dit afgewezen.

De heer von Balluseck zeide zich er rekenschap van te geven, dat naar het oordeel van vele Delegaties dit legale struikelblok in de resolutie was omzeild en de juridische standpunten van beide partijen daarin niet waren geprejudiciëerd. Maar wat betekende het woord „oplossing” dan? Het was duidelijk wat een

„oplossing” in de Indonesische opvatting betekende. De redevoeringen van de Indonesische vertegenwoordiger, en uitspraken van de Indonesische Regering, hadden daarover geen twijfel laten bestaan. Het betekende erkenning door Nederland van de Indonesische souvereiniteit over het gebied. Indien het woord „oplossing” zo moest worden opgevat, aldus spreker, dan hield de resolutie toch weer een uitspraak in over een juridisch geschilpunt, waartoe de Vergadering niet bevoegd was. Was dit niet de juiste uitleg, dan betekende „oplossing” iets dat Indonesië – zoals uit de verklaringen van de Indonesische vertegenwoordiger volkomen duidelijk was geworden – onder geen beding wenste te aanvaarden. Met andere woorden, het verzoek aan partijen om een oplossing te zoeken was zinloos. Volledige inwilliging van de Indonesische eisen kon geen grondslag zijn voor onderhandelingen.

Bovendien, zo vervolgde de heer von Balluseck, zou een „oplossing” in Indonesische zin in strijd zijn met Hoofdstuk XI van het Handvest, met inachtneming waarvan Nederland het gebied bestuurt. De betrokken bepalingen legden de nadruk op de belangen en rechten van de bevolking van niet-zelfbesturende gebieden, en in dit verband was de verwaarlozing door Indonesië van het beginsel van zelfbeschikking wel zeer merkwaardig. Met verbazing had de Nederlandse Delegatie de verwerping van het amendement van Columbia gadeslagen. Het ontbreken in de resolutie van iedere verwijzing naar het beginsel van zelfbeschikking was, naar sprekers oordeel, onaanvaardbaar.

Sprekende over het tweede lid, waarin aan partijen werd verzocht om aan de volgende Algemene Vergadering verslag uit te brengen, merkte de Nederlandse vertegenwoordiger op, dat de indieners van de resolutie blijkbaar hun goede bedoelingen hadden vergeten. Want het element van dwang, zo opzettelijk weggelaten in het eerste lid, werd daar weer ingevoerd. Om al deze redenen was de resolutie voor Nederland onaanvaardbaar.¹

Bij de stemming zou blijken dat – met name de Latijns-Amerikaanse Delegaties, die zich in Commissie I ten aanzien van de aldaar vrij plotseling ingediende resolutie hadden onthouden dan wel voor hadden gestemd – zich waren gaan realiseren dat de aangenomen resolutie in feite geen andere strekking had dan de oorspronkelijke Indonesische resolutie. Zij bevatte evenzeer een prejudiciëring ten aanzien van de toekomstige status van Nieuw Guinea en dus ten nadele van het Nederlandse standpunt, en begaf zich in wezen dus toch op het terrein van interpretatie van een internationaal verdrag, waartoe de V.N. niet bevoegd waren. Dit werd voor de vertegenwoordigers van verschillende Latijns-Amerikaanse landen aanleiding in de plenaire Zitting tegen de resolutie van Commissie I te stemmen.

De vertegenwoordiger van Chili kondigde deze wijziging van stemuitbrenging in een stemverklaring aan. Hij bracht daarbij in herinnering, dat voor 1949 over Indonesië zelf inlichtingen waren verstrekt aan de V.N. krachtens art. 73e van het Handvest. Na de souvereiniteitsoverdracht was deze berichtgeving uiteraard gestaakt. Indonesië was daarna van een federale Staat een eenheidsstaat geworden, maar de gevolgen daarvan voor de bevolking konden moeilijk worden beoordeeld, al waren er berichten over protesten in de Molukken tegen het nieuwe staatsbestel.

¹ Voor de tekst van deze rede zie Bijlage 23.

Daarop aansluitend stelde spreker de wensen van de bevolking van Nieuw Guinea primair, doch van wil tot aansluiting bij Indonesië was hem niets gebleken. Er restte dus in feite een politiek geschil over de soevereiniteit over een bepaald gebied. Het zou een gevaarlijk precedent zijn, aldus spreker, indien Staten bij resoluties konden worden genoodzaakt te onderhandelen over kwesties van soevereiniteit, welke de internationale vrede en veiligheid niet raken, of om een Staat onder zekere druk te zetten ten verzoeken van een andere Staat. Om die redenen zou Chili thans tegen de resolutie stemmen.

Ook de Dominicaanse vertegenwoordiger zeide, dat het ontbreken van een passage over de belangen van de bevolking en de geïmpliceerde onderhandelingsdwang in het laatste lid hem tenslotte hadden genoopt zijn houding in een tegenstem om te zetten.

De vertegenwoordiger van Mexico verklaarde bezwaar te hebben tegen het tweede lid van het operationele gedeelte, dat een ongewenst element van druk introduceerde, zodat hij tegen dat lid zou stemmen – overigens meende hij dat de resolutie in elk geval tot een betere verstandhouding van partijen zou kunnen leiden.

De stemverklaringen van de vertegenwoordigers van enige andere Latijns-Amerikaanse landen, Birma, Irak en India, die zich voor de resolutie uitspraken, brachten niets nieuws.

Ook de Indonesische vertegenwoordiger kon uiteraard geen nieuwe argumenten aanvoeren doch deed een beroep op de Vergadering om de resolutie te aanvaarden. Indonesië had grote waardering gehad voor de verzoenende houding van de opstellers van de resolutie en zou daarom zelf thans ook zijn stem ten gunste daarvan uitbrengen.

Aanvaarding van de resolutie was volgens de heer Sudjarwo bepaald het minste dat de Vergadering kon doen als bijdrage tot een vreedzame oplossing. Geen interpretatie van een verdrag werd gevraagd; slechts hulp om Nederland te brengen tot onderhandelingen, waartoe het zich indertijd vrijwillig had verplicht.

De Indonesische woordvoerder hekelde opnieuw het Nederlandse „kolonialisme” en sprak kleinerend over de „*mission sacrée*”. Er was geen vrede in „Irian”, zolang het koloniale bestuur werd voortgezet. Aan het einde van zijn rede maakte de heer Sudjarwo gewag van een „alarmerend” bericht in de „Telegraaf”, volgens hetwelk Kapitein Westerling in Nederland een organisatie zou hebben opgericht, genaamd „Nieuw Guinea Front”.¹

Daarmede was het ogenblik voor de laatste stemming aangebroken. De Voorzitter, Mr van Kleffens, deelde mede, dat enkele Delegaties hem er op hadden gewezen, dat in het licht van precedenten de resolutie voor aanvaarding een tweederde meerderheid zou behoeven. Dit werd niet betwist.

De hoofdelijke stemming volgde daarop, eerst over de préambule, vervolgens over de beide operationele leden afzonderlijk. Alle werden achtereenvolgens verworpen, omdat de tweederde meerderheden niet werden verkregen. De uitslag van de stemming over het eerste en belangrijkste operationele lid was 34 voor, 23 tegen en 3 onthoudingen.

¹ Voor de tekst van deze rede zie Bijlage 24.

Voor stemden: Afghanistan, Argentinië, Bolivia, Birma, Costa Rica, Cuba, Ecuador, Egypte, Ethiopië, Griekenland, Honduras, India, Indonesië, Irak, Iran, de Jemen, Libanon, Liberia, Mexico, Oekraïne, Pakistan, Paraguay, de Philippijnen, Polen, Salvador, Saoedi Arabië, Sowjet-Unie, Syrië, Thailand, Tsjechoslowakije, Uruguay, Venezuela, Wit-Rusland en Zuidslavië.

Tegen stemden: Australië, België, Brazilië, Canada, Chili, China, Columbia, Denemarken, Dominicaanse Republiek, Frankrijk, Israël, Luxemburg, Nederland, Nicaragua, Nieuw-Zeeland, Noorwegen, Panama, Peru, Turkije, het Verenigd Koninkrijk, IJsland, Zuid-Afrika en Zweden.

Onthoudingen: Guatemala, Haïti en de Verenigde Staten.

Bij de préambule was de stemverhouding 34 voor, 21 tegen en 5 onthoudingen. Canada en China bevonden zich toen onder de onthouders.

Bij het laatste lid was de uitslag 33 voor, 23 tegen en 4 onthoudingen. Mexico had zich daar bij de onthouders gevoegd.

Door de verwerping van de onderdelen was de gehele resolutie tevens verworpen.

De Indonesische vertegenwoordiger, de heer Sudjarwo, legde tot slot nog een korte verklaring af, waarin hij zijn teleurstelling over de uitslag niet verheelde.

Het geschil, aldus de heer Sudjarwo, bleef echter bestaan en de Indonesische Regering zou voortgaan met het zoeken van een bevredigende oplossing. Hij hoopte, dat zijn Regering de kracht zou mogen vinden, dit op vreedzame wijze te doen.¹

¹ Voor de tekst van deze rede zie Bijlage 25.